

TENSIUNILE SUA-IRAN ÎN CREȘTERE AMPLIFICĂ VOLATILITATEA ÎN REGIUNEA GOLFULUI PERSIC

Adriana SAULIUC

Senior Researcher, Centrul de Prevenire a Conflictelor & Early Warning, București
Asistent universitar, Universitatea „Titu Maiorescu”,
Departamentul Relații Internaționale și Studii Europene, București

Politica flagrantă anti-Iran a SUA a adus schimbări majore care au afectat profund Orientul Mijlociu. O zonă care, în prezent, ca urmare a evenimentelor și incidentelor pe care le-a experimentat în ultimele luni, a devenit un spațiu extrem de volatil, în timp ce nemulțumirea Iranului asupra evoluției acordului nuclear JCPOA crește temerile în capitalele europene privitor la reluarea, de către iranieni, a programului nuclear și revenirea acestuia pe agenda internațională. Totodată, incidentele din zona Golfului Persic riscă să transforme acest spațiu într-o zonă de confruntare în care petrolierele și dronele sunt ținta, crescând tensiunile între SUA și Iran până la un punct periculos.

Cuvinte-cheie: Orientul Mijlociu, securitate, criza nucleară iraniană, putere militară, SUA.

Articolul a fost elaborat la sfârșitul anului 2019, înainte de evenimentele recente din Iran.

INTRODUCERE

Orientul Mijlociu, un spațiu măcinat de crize și conflicte, traversează în prezent o perioadă complicată. Aceasta deoarece schimbările aduse în regiune de politica externă a Administrației Trump au dus la evoluții care aduc în discuție scenariii dintre cele mai sumbre, care nu exclud un conflict între Statele Unite ale Americii și Iran. Un posibil scenariu de care mulți se tem, date fiind consecințele pe care un astfel de eveniment le-ar avea, în condițiile în care Iranul este o putere militară în Orientul Mijlociu, iar statul american are în regiune aliați puternici (Arabia Saudită și Israel), inamici declarați ai Teheranului.

Pentru o mai bună înțelegere a evoluțiilor actuale, aruncarea unei priviri la modul în care relațiile dintre cele două state au evoluat devine oportună. De-a lungul timpului, relațiile bilaterale dintre cele două state au fost sensibile la schimbările de la Casa Albă și la modul în care administrațiile americane care s-au succedat au înțeles relațiile cu Teheranul. Totodată, acestea au fost influențate de disponibilitatea Iranului de a dezvolta relații apropiate cu SUA sau de preferința pentru o poziție intransigentă față de statul american, în toate cazurile cu efecte regionale și internaționale majore.

RELAȚIILE SUA – IRAN: SCURTĂ ISTORIE

Implicarea SUA în Iran în perioada Războiului Rece a reprezentat o decizie subsumată competiției acerbe pentru câștigarea de noi teritorii în detrimentul URSS și pe modelul jocului de sumă zero. În 1953, premierul iranian Mohammad Mossadeq a demisionat în urma unei lovături de stat, inițial eșuată, organizată de SUA și Marea Britanie¹. În acest context, ultimul Șah al Iranului², Mohammad Reza Pahlavi, care a fost puternic sprijinit de americani, și-a amplificat puterea deținută

Orientul Mijlociu, un spațiu măcinat de crize și conflicte, traversează în prezent o perioadă complicată. Aceasta deoarece schimbările aduse în regiune de politica externă a Administrației Trump au dus la evoluții care aduc în discuție scenariii dintre cele mai sumbre, care nu exclud un conflict între Statele Unite ale Americii și Iran.

¹ *How The CIA Overthrew Iran's Democracy In 4 Days*, NPR, 7 februarie 2019, <https://www.npr.org/2019/01/31/690363402/how-the-cia-overthrew-irans-democracy-in-four-days?t=1569000449644>.

² *Mohammad Reza Pahlavi, the last king of Iran*, France24, 14 ianuarie 2019, <https://www.france24.com/en/20190114-mohammad-reza-pahlavi-last-king-iran>.

Anul 1979
avea însă să
aducă marea
schimbare –
revoluția în urma
căreia Șahul
Reza Pahlavi a
fost înlăturat de
la putere, la care
se adaugă criza
ostaticilor de la
Ambasada SUA
din Iran
(4 noiembrie
1979
– 20 ianuarie
1981),
evenimente care
au reprezentat,
la acel moment,
semnale clare
că tot ceea ce
statele american
și iranian au
clădit la capitolul
relații bilaterale,
a fost deteriorat
major

în calitate de monarh, fiind totodată cel care a oferit suficientă încredere Washingtonului pentru a include Iranul, în anul 1957, în programul „*Atomi pentru Pace*”, inițiat de președintele american Dwight D. Eisenhower³.

În cadrul acestei inițiative, SUA și Iran au semnat un acord de cooperare nucleară civilă, ulterior fiind construit și inaugurat, în 1967, Centrul de Cercetare Nucleară de la Teheran, dotat cu un reactor nuclear de cinci megawați care funcționa pe bază de uraniu puternic îmbogățit. În baza bunelor relații economice și diplomatice, în 1978, Iranul și SUA au semnat un acord nuclear în care statul iranian agreea un set de garanții ce mergeau mai departe de cele prevăzute de Tratatul privind Neproliferarea Armelor Nucleare (semnat la 1 iulie 1968), primind în schimb din partea Washingtonului statutul de „*națiunea cea mai favorizată*”, ceea ce însemna că Iranul nu avea să fie discriminat în situația în care va solicita permisiunea de a reprocessa combustibilul nuclear furnizat de americani⁴.

Anul 1979 avea însă să aducă marea schimbare – revoluția în urma căreia Șahul Reza Pahlavi a fost înlăturat de la putere, la care se adaugă criza ostaticilor de la Ambasada SUA din Iran (4 noiembrie 1979 – 20 ianuarie 1981), evenimente care au reprezentat, la acel moment, semnale clare că tot ceea ce statele american și iranian au clădit la capitolul relații bilaterale, a fost deteriorat major, reprezentând pentru Washington motive mai mult decât suficiente pentru a întrerupe orice legătură în toate domeniile cu iranienii. Totodată, revoluția din Iran reprezintă punctul de cotitură care a dus la o reconfigurare a relațiilor „*noului*” stat iranian – Republica Islamică Iran – cu țările partenere până la acel moment, dar și cu cele vecine, politica externă a Iranului cunoscând o schimbare majoră de direcție.

Alte evenimente sau evoluții care au schimbat/deteriorat relațiile dintre SUA și Iran sunt: doborârea unui avion de linie al *Iran Air* la 3 iulie 1988 deasupra Golfului Persic, în contextul războiului dintre Iran și Irak, incident în urma căruia 290 de iranieni, în mare parte pelerini care mergeau la Mecca, și-au pierdut viața. Apoi, în 2002, liderul american George W. Bush a accentuat inamiciția dintre cele două state

³ Abbas Milani, *The Shah's Atomic Dreams*, Foreign Policy, 29 decembrie 2010, <https://foreignpolicy.com/2010/12/29/the-shahs-atomic-dreams/>.

⁴ Semira N. Nikou, *Timeline of Iran's Nuclear Activities*, United States Institute of Peace, The Iran Primer, <http://iranprimer.usip.org/resource/timeline-irans-nuclear-activities>.

când a inclus Iranul pe așa-numită „Axă a răului”, alături de Coreea de Nord și Irak⁵. Ulterior, în anii 2000, temerile privind posibilitatea ca Teheranul să dezvolte un program nuclear clandestin au atras aplicarea de sancțiuni și au menținut relațiile SUA-Iran la un nivel ridicat de inamicitate. Lucrurile s-au schimbat major însă în 2013, odată cu venirea la putere în Iran a unui președinte moderat, în persoana lui Hassan Rouhani, eveniment care a potențat modificări în relațiile SUA – Iran în contextul Administrației Obama, și a conștientizării de către statul iranian că efectele crizei nucleare iraniene sunt nocive pentru economia statului.

Alte incidente au tensionat, de-a lungul timpului, relațiile dintre cele două state, printre acestea numărându-se capturarea de către Corpul Gărzii Revoluționare Islamice (CGRI), la 12 ianuarie 2016, a două ambarcațiuni aparținând *U.S. Navy*, ca urmare a intrării, dintr-o eroare de navigație, în apele teritoriale iraniene din apropierea Insulei Farsi din Golful Persic. Militarii americani au fost eliberați 15 ore mai târziu, nu înainte însă ca iranienii să îi fotografieze în timpul detenției și deci într-o situație mai puțin onorantă, imagini pe care le-au făcut publice, atrăgând reacții negative pe teritoriul SUA⁶.

De asemenea, au existat incidente care au implicat drone americane în spațiul aerian iranian. Mai exact, la 5 decembrie 2011, surse aparținând armatei iraniene au anunțat doborârea unei drone americane care a intrat în spațiul aerian al Iranului în partea de est a țării, fiind vorba despre un vehicul aerian spion de tipul *RQ-170 Sentinel*, care a fost capturat aproape intact. Potrivit autorităților de la Teheran, aparatul de zbor ar fi penetrat spațiul aerian al Iranului până la o adâncime de 225 km distanță față de granița cu Afganistanul. Aparatul a fost interceptat de „unitatea pentru război electronic” a armatei iraniene în timp ce zbura deasupra orașului Kashmar⁷.

În anii 2000, temerile privind posibilitatea ca Teheranul să dezvolte un program nuclear clandestin au atras aplicarea de sancțiuni și au menținut relațiile SUA-Iran la un nivel ridicat de inamicitate. Lucrurile s-au schimbat major însă în 2013, odată cu venirea la putere în Iran a unui președinte moderat.

⁵ *US-Iran relations: A brief history*, BBC, 21 iulie 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-24316661>.

⁶ Sarah N. Lynch, *U.S. sailors captured by Iran were held at gunpoint: U.S. military*, Reuters, 18 ianuarie 2016, <https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-boats-idUSKCN0UW1Q7>.

⁷ Scott Peterson, *Downed US drone: How Iran caught the 'beast'*, SMonitor, 9 decembrie 2011, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=13&ved=2ahUKEwjM_fGZ-9_kAhVVAxAIHTlyCBkQFjAMegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.csmonitor.com%2FWorld%2FMiddle-East%2F2011%2F1209%2FDowned-US-drone-How-Iran-caught-the-beast&usq=AOvVaw3DP0PfvU0THQeU1FI8NNcG.

Un al doilea eveniment a avut loc la 4 decembrie 2012, când Corpul Gărzii Revoluționare Islamice iraniene a anunțat capturarea în spațiul aerian iranian a unei drone americane de tip *ScanEagle*, imagini cu aceasta fiind difuzate de televiziunea de stat. Potrivit contraamiralului Ali Fadavi, înainte de a fi capturat, aparatul de zbor fără pilot ar fi efectuat misiuni de recunoaștere deasupra Golfului Persic. Washingtonul a dezmințit la acel moment informația, specificând că nicio dronă americană nu a dispărut în acele zile în regiunea Orientului Mijlociu⁸.

ERA TRUMP ȘI DETERIORAREA MAJORĂ A RELAȚIILOR SUA-IRAN

Semnarea înțelegerii nucleare la 14 iulie 2015 a reprezentat un triumf răsunător al diplomației nucleare, un aport însemnat avându-l liderul de la Casa Albă, Barack Obama, președintele democrat care a schimbat poziția SUA față de dosarele internaționale importante, preferând o politică a „mâinii întinse”.

Dacă, anterior (2003-2014/15), Iranul era privit la nivel internațional precum un paria al comunității internaționale, iar aici facem referire în special la perioada premergătoare ajungerii la masa negocierilor cu statele P5+1 (cele cinci state membre permanente ale Consiliului de Securitate, plus Germania), acceptarea cooperării în sensibilul domeniu nuclear a dus la schimbarea situației Iranului, transformat dintr-un stat incomod pentru comunitatea internațională într-un partener de cooperare pe dimensiunea nucleară, negocierile din perioada 2013-2015 finalizându-se cu ajungerea la un acord nuclear cunoscut sub denumirea de *Joint Comprehensive Plan of Action – JCPOA*.

Semnarea înțelegerii nucleare la 14 iulie 2015 a reprezentat un triumf răsunător al diplomației nucleare, un aport însemnat avându-l liderul de la Casa Albă, Barack Obama, președintele democrat care a schimbat poziția SUA față de dosarele internaționale importante, preferând o politică a „mâinii întinse” spre toți cei pe care George W. Bush îi amenințase cu măsuri punitive specifice unei abordări de tip *hard power*. Așadar, semnarea JCPOA în iulie 2015 a reprezentat, fără nicio îndoială, un rezultat al schimbării politicii la Washington, Administrația Obama identificând mai apoi, odată cu înlocuirea la Teheran a intransigentului Mahmoud Ahmadinejad cu moderatul Hassan Rouhani, un teren propice pentru soluționarea uneia dintre

⁸ Shiv Malik, *Iran claims capture of US drone*, *The Guardian*, 4 decembrie 2012, <https://www.theguardian.com/world/2012/dec/04/iran-claims-capture-us-drone>.

cele mai problematice crize de pe agenda internațională – criza nucleară iraniană.

Ulterioara intrare în vigoare a JCPOA (16 ianuarie 2016)⁹ a oferit ocazia Iranului să dovedească tratarea cu seriozitate a statutului de țară parte la acest acord, în timp ce Agenția Internațională pentru Energie Atomică a monitorizat punerea în aplicare a acordului de către iranieni, micile derapaje, precum deținerea unei cantități mai mari decât cea permisă de material îmbogățit, fiind imediat remediate de Teheran.

Însă, ce a reușit să „*repare*” Barack Obama în relația bilaterală americano-iraniană, după decenii de tensiuni și lipsa relațiilor diplomatice urmare a evenimentelor din 1979 (criza ostaticilor de la Ambasada SUA, ruperea relațiilor oficiale etc.), a deteriorat actualul lider de la Casa Albă, care, încă din timpul campaniei, a făcut o fixație pe bunele relații cultivate de predecesorul său cu regimul de la Teheran, indicând o posibilă schimbare de situație în cazul alegerii sale în funcția de președinte. Fapt adevărat odată cu instalarea sa în Biroul Oval, deoarece retorica anti-Iran din campania electorală a fost pusă de Donald Trump în practică, totul culminând la 8 mai 2018 cu scoaterea în mod unilateral a Statelor Unite ale Americii din JCPOA. Acțiunea a fost percepută ca o lovitură puternică dată diplomației nucleare, care, după decenii de criză și ani de negocieri, a transformat Iranul dintr-un actor sfidător la adresa normelor internaționale într-un partener de cooperare cu comunitatea internațională în sensibilul domeniu nuclear.

Iar dacă președintele Trump a ales să saboteze relațiile Statelor Unite ale Americii cu Iranul, în ciuda eforturilor depuse mai ales de actorii internaționali europeni (UE și statele bătrânului continent, care preferă o evoluție diferită de cea impusă de administrația americană), aliații tradiționali ai americanilor din Orientul Mijlociu – Arabia Saudită și Israel (care, în timpul Administrațiilor Obama, s-au simțit trădați și abandonați de liderul democrat, care a preferat să se apropie de Iran, chiar dacă aceasta a însemnat o îndepărtare de cele două state), au fost și sunt principalii beneficiari ai schimbării de politică externă din era

Retorica anti-Iran din campania electorală a fost pusă de Donald Trump în practică, totul culminând la 8 mai 2018 cu scoaterea în mod unilateral a Statelor Unite ale Americii din JCPOA. Acțiunea a fost percepută ca o lovitură puternică dată diplomației nucleare.

⁹ Miklos Gaspar, *JCPOA Implementation Day Ushers in New Phase for IAEA in Iran: Director General Amano*, International Atomic Energy Agency, 19 ianuarie 2016, <https://www.iaea.org/newscenter/news/jcpoa-implementation-day-ushers-new-phase-iaea-iran-director-general-amano>.

Trump. Atât Arabia Saudită, cât și Israelul au devenit mult mai asertivi în relația cu Teheranul odată cu venirea actualului lider american la Casa Albă.

DE LA RĂZBOIUL DECLARAȚIILOR LA CEL AL PETROLIERELOR

Dacă, prin politica „mâinii întinse”, președintele Obama a reușit să schimbe atitudinea regimului de la Teheran față de comunitatea internațională și Occident, în general, venirea lui Donald Trump la Casa Albă, în ianuarie 2017, a inversat brusc toate rezultatele eforturilor obținute de predecesorul său democrat. Astfel, retorica anti-Iran a actualului președinte american a devenit cuvânt de ordine în politica externă a SUA odată cu instalarea sa în Biroul Oval, materializându-se odată cu luarea, de către Administrația Trump, a unor decizii precum interzicerea temporară a accesului cetățenilor iranieni pe teritoriul Statelor Unite ale Americii (27 ianuarie 2017), prin ordinul executiv „*Protecting the Nation From Foreign Terrorist Entry Into the United States*”¹⁰, sau ieșirea, la 8 mai 2018, din *Joint Comprehensive Plan of Action* – JCPOA¹¹, cu toate efectele unei astfel de acțiuni.

Tensiunile dintre cele două state au continuat să se amplifice în perioada următoare, mai ales că cele două regimuri au fost destul de active pe dimensiunea mesajelor oficiale mai mult sau mai puțin belicoase. Un exemplu este reprezentat de evoluțiile imediat după ieșirea SUA din JCPOA și anunțarea reimpunerii de sancțiuni, care au fost urmate de amenințările venite din partea Iranului privind închiderea Strâmătorii Hormuz în cazul în care Casa Albă avea să ia în calcul reintroducerea de măsuri restrictive împotriva industriei petroliere iraniene.

Nici anul 2019 nu a adus mai multă liniște în ceea ce privește deterioratele relații SUA – Iran, dimpotrivă: la 8 aprilie 2019, SUA au anunțat că vor include Corpul Gărzii Revoluționare Islamice (CGRI)

¹⁰ Executive Order 13780: *Protecting the Nation From Foreign Terrorist Entry Into the United States Initial Section 11 Report*, 27 ianuarie 2017, <https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/Executive%20Order%2013780%20Section%2011%20Report%20-%20Final.pdf>.

¹¹ *President Donald J. Trump is Ending United States Participation in an Unacceptable Iran Deal*, whitehouse.gov, 8 mai 2018, <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-ending-united-states-participation-unacceptable-iran-deal/>.

iraniene în rândul grupărilor teroriste, fiind prima dată în toată evoluția statului american când Washingtonul a etichetat o structură a unei armate a unui stat ca fiind grupare teroristă¹².

DE LA RĂZBOIUL PETROLIERELOR LA CEL AL DRONELOR

Deteriorarea relațiilor SUA – Iran nu a rămas însă cantonată în sfera declarațiilor și a deciziilor luate în special de statul american, fiind resimțită, din plin, pe „teren”, mai exact în zona Golfului Persic, acolo unde o serie de incidente au complicat și mai mult situația. Primul din „era Trump” a avut loc în iulie 2018 când, în contextul unui schimb dur de mesaje la nivel oficial între cele două state venite pe fondul deteriorării relațiilor bilaterale (la 8 mai 2018 Trump a anunțat ieșirea SUA din JCPOA, iar la 5 iulie același an Iranul a amenințat cu închiderea Strâmtoării Hormuz), un petrolier care naviga sub pavilion saudit și care avea la bord circa două milioane de barili de petrol a fost atacat în strâmtoarea Bab-el-Mandeb, punct geografic situat în apropierea portului Hodeida, de rebelii hutuți din Yemen, astfel că un deget acuzator în cazul acestui incident a fost întins spre Iran¹³.

Ulterior, în 2019, lucrurile s-au complicat și au dus la o tensionare și mai mare a situației în zona Golfului Persic: Trump a decis suplimentarea prezenței militare în zonă, invocând informații obținute de la structurile de *intelligence* privind o campanie planificată a Iranului și aliaților săi regionali împotriva forțelor americane și intereselor SUA în Golful Persic și Irak. Prezența militară americană sporită în zonă a rămas însă fără efect, în condițiile în care alte incidente similare cu cel din iulie 2018 au avut loc. Este vorba despre atacul de la 12 mai 2019 asupra a patru nave (două petroliere aparținând companiei petroliere saudite Aramco Oil, un vas norvegian și unul emiratez), în apropierea

Deteriorarea relațiilor SUA – Iran nu a rămas însă cantonată în sfera declarațiilor și a deciziilor luate în special de statul american, fiind resimțită, din plin, pe „teren”, mai exact în zona Golfului Persic, acolo unde o serie de incidente au complicat și mai mult situația.

¹² Michael R. Gordon, Warren P. Strobel, Nancy A. Youssef, *U.S. to Designate Iranian Guard Corps a Foreign Terror Group*, The Wall Street Journal, 5 aprilie 2019, <https://www.wsj.com/articles/u-s-to-designate-iranian-guard-corps-a-foreign-terrorist-organization-11554499401>.

¹³ *Saudi Arabia suspends oil exports through Bab al-Mandeb*, Aljazeera, 26 iulie 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/07/saudi-arabia-suspends-oil-exports-bab-el-mandeb-180725215417388.html>.

portului Fujairah din Golful Oman¹⁴. Un alt incident a avut loc la 13 iunie 2019, de această dată în apropierea Strâmtoării Hormuz, două petroliere (unul sub pavilion japonez, celălalt sub pavilion norvegian) fiind atacate când traversau Golful Oman¹⁵.

Asemeni cazului anterior (mai 2019), Iranul a fost ținta acuzațiilor formulate de SUA, poziția Washingtonului fiind susținută la acel moment de Arabia Saudită și Marea Britanie, în timp ce Germania a adus în discuție existența unor „dovezi puternice” că Iranul era responsabil pentru atacul asupra celor două petroliere.

Însă, ultima perioadă nu a fost marcată doar de incidente care au implicat petroliere, acestea trecând la un alt nivel, mult mai complicat, cel al dronelor. Astfel, la 6 iunie 2019, rebelii hutiți au doborât o dronă americană de tip *MQ-9 Reaper* (Predator B)¹⁶, iar Pentagonul a acuzat că atacul asupra UAV-ului militar american a fost efectuat cu asistență iraniană.

La scurt timp, un alt incident care a implicat o dronă americană a crescut tensiunile între Statele Unite ale Americii și Iran la cote alarmante: doborârea, la 20 iunie 2019, a unei drone americane de supraveghere de tip *RQ-4A Global Hawk*, de această dată o acțiune militară asumată formal de către iranieni, care au acuzat Washingtonul că vehiculul aerian a încălcat spațiul aerian iranian.

Așa cum era de așteptat, cele două state s-au acuzat reciproc de responsabilitate pentru incident, oferind coordonate GPS contradictorii: iranienii au invocat penetrarea teritoriului statului la 12 mile în adâncime, iar americanii au susținut că drona se afla în spațiul aerian internațional deasupra Strâmtoării Hormuz, cele două state oferind o mostră pură de inamicitate și evidențiind pozițiile diametral opuse

¹⁴ Patrick Wintour, *Saudi oil tankers show 'significant damage' after attack – Riyadh*, *The Guardian*, 13 mai 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/may/12/uae-four-merchant-ships-reported-sabotaged>

¹⁵ Junko Fujita, *'Flying objects' damaged Japanese tanker during attack in Gulf of Oman*, Reuters, 14 iunie 2019, <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=2ahUKewi6zbkKQ4uTkAhXQJpoKHfqmAQwQFjAKegQIAhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.reuters.com%2Farticle%2Fus-mideast-tanker-japan-damage%2Fflying-objects-damaged-japanese-tanker-during-attack-in-gulf-of-oman-idUSKCN1TF0M9&usg=AOvVaw0yP-sVRsXQ2JtbFG-E5vIm>.

¹⁶ Ed Adamczyk, *MQ-9 Reaper drone shot down over Yemen on June 6, CENTCOM says*, UPI, 17 iunie 2019, <https://www.upi.com/Defense-News/2019/06/17/MQ-9-Reaper-drone-shot-down-over-Yemen-on-June-6-CENTCOM-says/5261560787417/>.

incompatibile cu o relație apropiată. Totodată, retorica belicoasă a regimurilor celor două state a readus în discuție posibilitatea unei confruntări iminente în regiunea Golfului: Comandamentul Central al SUA a catalogat doborârea dronei ca fiind un „*atac neprovocat*”, liderul american numind-o „*o mare greșală*”, în timp ce comandantul Corpului Gărzii Revoluționare Islamice iraniene, Hossein Salami, a considerat că doborârea dronei americane a reprezentat un „*mesaj clar*” pentru SUA, acesta avertizând, totodată, că, deși Iranul nu caută o confruntare cu statul american, este „*complet pregătit*” pentru o astfel de situație¹⁷.

TENSIUNILE DIN GOLF REVENDICĂ RELUAREA CONTACTELOR SUA – IRAN

În contextul regional complicat, subiectul negocierilor SUA – Iran a fost reluat și în 2019, în special pe fondul tensiunilor crescute. După incidentele din Golful Oman și intensificarea războiului declarațiilor, la 19 mai 2019, președintele SUA a avertizat că, în cazul unui conflict, acesta ar fi „*sfârșitul oficial al Iranului*”, o declarație care a primit de la Teheran un răspuns pe măsură: „*batjocura genocidală*” a lui Donald Trump nu va „*pune capăt Iranului*”, a afirmat ministrul iranian de externe, Mohammad Javad Zarif. De asemenea, acesta a adăugat următorul mesaj: „*Never Threaten An Iranian. Try respect – it works!*”¹⁸.

Ulterior, la 1 iunie 2019, președintele iranian Hassan Rouhani a lăsat să se înțeleagă că regimul de la Teheran ar putea fi interesat de discuții cu Statele Unite ale Americii, indicând că Iranul nu se va lăsa afectat de presiunea sancțiunilor și de prezența militară americană amplificată în regiune.

La 2 iunie 2019, Mike Pompeo a transmis răspunsul SUA la tatonările lui Rouhani, afirmând că Washingtonul este gata de discuții fără condiții prealabile, însă a menționat că Statele Unite ale Americii vor continua să facă presiuni asupra statului iranian până când acesta va începe

La 19 mai 2019, președintele SUA a avertizat că, în cazul unui conflict, acesta ar fi „sfârșitul oficial al Iranului”, o declarație care a primit de la Teheran un răspuns pe măsură: „batjocura genocidală” a lui Donald Trump nu va „pune capăt Iranului”.

¹⁷ Rob Picheta, Bianca Britton, *What is a RQ-4A Global Hawk drone, the US military aircraft shot down by Iran?*, CNN, 20 iunie 2019, <https://edition.cnn.com/2019/06/20/us/rq4a-global-hawk-drone-intl/index.html>.

¹⁸ *Trump’s ‘genocidal taunts’ will not end Iran – Zarif*, BBC, 20 mai 2019, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-48338168>.

Toate evenimentele din ultimii doi ani care au afectat relațiile celor două state nu au făcut decât să alimenteze părțile cu neîncredere reciprocă, în timp ce acțiunile concrete au dus inamiciția dintre Washington și Teheran la un nivel mult prea ridicat pentru a putea fi luată în considerare o discuție la nivel înalt.

să se comporte ca „o țară normală”. „Suntem pregătiți să ne implicăm într-o conversație fără niciun fel de precondiții. Suntem pregătiți să stăm la masa cu ei”, a declarat Pompeo la acel moment, atrăgând însă atenția că „efortul americanilor de a schimba în mod fundamental activitatea ostilă a Republicii Islamice va continua”¹⁹. O remarcă ce nu a fost primită bine la Teheran, unde purtătorul de cuvânt al Ministerului iranian al Afacerilor Externe, Abbas Mousavi, a afirmat că Iranul „nu acordă atenție jocurilor de cuvinte”, MAE iranian excluzând totodată stabilirea unor discuții SUA – Iran în cazul în care Administrația Trump nu își schimbă „comportamentul general”²⁰.

Ulterior acestui schimb de mesaje mai puțin protocolar între cele două state și a luării de către Teheran în considerare a posibilității de a dialoga cu SUA, evoluțiile din regiunea Golfului nu au creat cadrul propice unei avansări a situației în această direcție. Astfel, incidentul din Golful Oman (13 iunie 2019), care a implicat petrolierele japoneze și norvegian, anunțul făcut de SUA la 17 iunie privind suplimentarea numărului de militari americani în Orientul Mijlociu cu 1.000 de soldați, precum și doborârea dronei RQ-4A Global Hawk la 20 iunie și măsurile care au urmat (informațiile privind aprobarea de către Trump a unui atac cibernetic asupra sistemelor CGRI, noi sancțiuni anunțate la 24 iunie împotriva leadership-ului iranian și a nivelului superior al CGRI, în vizor fiind inclusiv Liderul Suprem iranian) au dus la tensionarea relațiilor SUA – Iran.

NEGOCIERILE DINTRE SUA ȘI IRAN – JOACA DE-A ȘOARECELE ȘI PISICA

Inevitabil, toate evenimentele din ultimii doi ani care au afectat relațiile celor două state nu au făcut decât să alimenteze părțile cu neîncredere reciprocă, în timp ce acțiunile concrete au dus inamiciția dintre Washington și Teheran la un nivel mult prea ridicat pentru a putea fi luată în considerare o discuție la nivel înalt.

Pe această speță, importantă este și situația individuală a fiecărei părți. Astfel, este evident că Donald Trump nu va accepta să se prezinte

¹⁹ US ready to talk with Iran 'with no preconditions': Mike Pompeo, DW, 2 iunie 2019, <https://www.dw.com/en/us-ready-to-talk-with-iran-with-no-preconditions-mike-pompeo/a-49007582>.

²⁰ TOI staff, Agencies, Iran rules out talks unless US changes 'behavior', Times of Israel, 2 iunie 2019, <https://www.timesofisrael.com/iran-rules-out-talks-unless-us-changes-behavior/>.

În fața omologului său iranian decât de pe o poziție de forță, fapt neagreat de Iran, care a anunțat în repetate rânduri că statul iranian nu va intra în nicio formulă de discuții/negocieri de pe o poziție inferioară. Însă, în actuala situație, statul iranian este cel aflat într-o postură mai puțin favorabilă, în sensul că a reintrat sub regimul sancțiunilor care îi afectează economia, iar declarațiile mai puțin „prietenoase” ale lui Trump și ale *staff*-ul acestuia referitoare la Iran riscă să îi deterioreze, din nou, imaginea pe plan internațional. Într-o astfel de situație, liderul iranian, din necesitatea de a debloca situația actuală, este cel care va trebui să găsească resursele pentru a putea accepta o întâlnire cu Donald Trump. Întâlnire care, fără nicio îndoială, s-ar desfășura așa cum poate fi prevăzut, în sensul că Rouhani ar avea ca interlocutor un președinte american a cărui atitudine ar arăta superioritate, dorință de dominare și așteptări din partea omologului iranian ca acesta să accepte, de la început, o poziție de inferioritate.

Or, cel puțin până la acest moment, regimul de la Teheran nu pare să fi ajuns în punctul în care să fie dispus să accepte o astfel de situație, care, pentru iranieni, este cel mai probabil umilitoare. Iar neacceptarea unei astfel de poziții este evidențiată de modul în care înalți oficiali de la Teheran se poziționează față de discuțiile cu SUA. Pe care, de altfel, Iranul le-a dori, așa cum reiese și din declarațiile președintelui Hassan Rouhani, care, la 26 august 2019, a reiterat faptul că Iranul este pregătit să negocieze o ieșire din criza în care se află urmare a evoluțiilor determinate de părăsirea de către SUA a JCPOA. Iar modul de exprimare al președintelui iranian privitor la acest subiect relevă un discurs mai degrabă pragmatic și matur decât ideile unui președinte animat de superioritate și dorință de impunere: „dacă aș ști că a merge la o întâlnire și a vizita o persoană ar ajuta la dezvoltarea țării mele și ar rezolva problemele poporului, nu aș rata-o. Chiar dacă șansele de reușită nu sunt de 90%, ci de 20% sau 10%, trebuie să încercăm. Nu trebuie să ratăm oportunitățile”²¹, a afirmat președintele iranian, fiind evident că persoana la care face referire este Donald Trump.

„Dacă aș ști
că a merge la
o întâlnire și a
vizita o persoană
ar ajuta la
dezvoltarea
țării mele și
ar rezolva
problemele
poporului, nu
aș rata-o. Chiar
dacă șansele
de reușită nu
sunt de 90%,
ci de 20% sau
10%, trebuie să
încercăm.
Nu trebuie
să ratăm
oportunitățile”.

²¹ Iranian President Rouhani: Trump Must First Lift Sanctions Before Talks, Huffpost, 27 august 2019, https://www.huffpost.com/entry/iran-president-rouhani-trump-sanctions-talks_n_5d6511c3e4b0d2fa2db109de?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAFXYtRu8wIDJY0ITy4PW-kq3fiTku_HgkErrba4S0W3Vzh1eNmqbqUEJMQHNS0zmHt0b_s3aWAY8Orvz-2hvNqwpPhXPv8mTV14Z0foikpJkHlhvZ0cxDMGC0cRPXoV86ykOHcCjiOhTcAA8Tllujg_21Gz70c2fSlrF6NMrja_o

Conștientizarea faptului că o negociere cu SUA nu poate fi amânată prea mult vine și din faptul că la Teheran nu este exclusă ideea realegerii lui Trump pentru încă un mandat, ceea ce ar însemna continuarea situației actuale în cazul în care cele două state nu vor ajunge într-un punct în care impasul actual să fie depășit.

ÎN LOC DE CONCLUZII

O astfel de poziție a președintelui Rouhani are cel mai probabil legătură cu faptul că, în ciuda lipsei simpatiei față de ocupantul Biroului Oval, în Iran, aceeași țară, în care inclusiv la nivel înalt sloganul „Moarte Americii!” este de actualitate și folosit cu diferite ocazii, există o conștientizare a faptului că discuțiile bilaterale cu SUA nu pot fi amânate la nesfârșit, nu în cazul în care statul iranian dorește să iasă din impasul în care se află. Totodată, conștientizarea faptului că o negociere cu SUA nu poate fi amânată prea mult vine și din faptul că la Teheran nu este exclusă ideea realegerii lui Trump pentru încă un mandat, ceea ce ar însemna continuarea situației actuale în cazul în care cele două state nu vor ajunge într-un punct în care impasul actual să fie depășit.

Așadar, asistăm la o nouă fază a relațiilor SUA – Iran din perspectiva celui din urmă, adică după 40 de ani de sfidare a Washingtonului și o reîncălzire bruscă a relațiilor bilaterale în cel de al doilea mandat al lui Barack Obama, Teheranul se vede pus în situația de a gestiona o nouă etapă – aceea în care liderul american este flagrant ostil Iranului, iar Teheranul trebuie să găsească o formulă de negociere care însă să nu îi ofere de la început perspectiva negativă a poziției perdantului. Situația, din acest punct de vedere, este însă extrem de complicată cu Donald Trump la Casa Albă, în condițiile în care „lipsa precondițiilor” anunțate de liderul american în cazul discuțiilor cu Teheranul nu înseamnă pentru Iran că nu trebuie să înțeleagă statutul de pe care l-ar avea în negocieri, fiind evident că Trump s-ar prezenta în fața omologului său ca (singură) parte dominantă. Însă, în ciuda deschiderii spre dialog, Rouhani nu pare dispus să accepte o astfel de situație.

Plecând de la declarațiile lui Hassan Rouhani din 26 august 2019, identificăm o schimbare de ton în declarațiile șefului diplomației iraniene făcute la scurt timp (29 august) și care face dificilă intuirea opțiunilor pe care Iranul le ia în considerare în ceea ce privește statul american, însă, cel mai probabil, acestea au legătură cu indicarea poziției pe care Iranul o agreează pentru negocieri. Adică, tot una de forță, dacă luăm în calcul că Mohammad Javad Zarif a acuzat statul

american de „*terorism economic*” și a vorbit despre „*principiul de bază al lumii civilizate*” care este „*să nu negociezi cu teroriștii*”, astfel că, în opinia șefului diplomației iraniene, americanii, „*dacă vor să negocieze, trebuie să abandoneze terorismul*”²².

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, *Executive Order 13780: Protecting the Nation From Foreign Terrorist Entry Into the United States Initial Section 11 Report*, 27 ianuarie 2017, <https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/Executive%20Order%2013780%20Section%2011%20Report%20-%20Final.pdf>.
2. ***, *How The CIA Overthrew Iran's Democracy In 4 Days*, NPR, 7 februarie 2019, <https://www.npr.org/2019/01/31/690363402/how-the-cia-overthrew-irans-democracy-in-four-days?t=1569000449644>.
3. ***, *Iranian President Rouhani: Trump Must First Lift Sanctions Before Talks*, Huffpost, 27 August 2019, https://www.huffpost.com/entry/iran-president-rouhani-trump-sanctions-talks_n_5d6511c3e4b0d2fa2db109de?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAFXYtRu8wIDJY0ITy4PW-kq3fiTku_HgkErrba4S0W3Vzh1eNmqbqUEJMQHNS0zmHt0b_s3aWAY8Orvz-2hvNqwpphXPv8mTV14Z0foikpJKhLhvZ0cxDMGC0cRPXoV86ykOHcCjiOhTcAA8TIIuJg_21Gz70c2fSlrF6NMrja_o.
4. ***, *Mohammad Reza Pahlavi, the last king of Iran*, France24, 14 ianuarie 2019, <https://www.france24.com/en/20190114-mohammad-reza-pahlavi-last-king-iran>.
5. ***, *President Donald J. Trump is Ending United States Participation in an Unacceptable Iran Deal*, whitehouse.gov, 8 May 2018, <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-ending-united-states-participation-unacceptable-iran-deal/>.
6. ***, *Saudi Arabia suspends oil exports through Bab al-Mandeb*, Aljazeera, 26 July 2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/07/saudi-arabia-suspends-oil-exports-bab-el-mandeb-180725215417388.html>.
7. ***, *TOI staff and Agencies, Iran rules out talks unless US changes 'behavior'*, Times of Israel, 2 June 2019, <https://www.timesofisrael.com/iran-rules-out-talks-unless-us-changes-behavior/>.
8. ***, *US-Iran relations: A brief history*, BBC, 21 July 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-24316661>.

²² Amy Chew, *Iran's Zarif to Trump: Drop 'economic terrorism' before talks*, Aljazeera, 29 august 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/08/iran-zarif-trump-drop-economic-terrorism-talks-190829061054099.html>.

9. ***, *US ready to talk with Iran 'with no preconditions': Mike Pompeo*, DW, 2 June 2019, <https://www.dw.com/en/us-ready-to-talk-with-iran-with-no-preconditions-mike-pompeo/a-49007582>.
10. Ed Adamczyk, *MQ-9 Reaper drone shot down over Yemen on June 6, CENTCOM says*, UPI, 17 June 2019, <https://www.upi.com/Defense-News/2019/06/17/MQ-9-Reaper-drone-shot-down-over-Yemen-on-June-6-CENTCOM-says/5261560787417/>.
11. Amy Chew, *Iran's Zarif to Trump: Drop 'economic terrorism' before talks*, Aljazeera, 29 august 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/08/iran-zarif-trump-drop-economic-terrorism-talks-190829061054099.html>.
12. Junko Fujita, *'Flying objects' damaged Japanese tanker during attack in Gulf of Oman*, Reuters, 14 June 2019, <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=11&ved=2ahUKewi6zbkQ4uTkAhXQJpoKHfQmAQwQFjAKegQIAhAB&url=https%3A%2F%2Fwww.reuters.com%2Farticle%2Fus-mideast-tanker-japan-damage%2Fflying-objects-damaged-japanese-tanker-during-attack-in-gulf-of-oman-idUSKCN1TF0M9&usg=AOvVaw0yPsVRsXQ2JtbFG-E5vIm>.
13. Miklos Gaspar, *JCPOA Implementation Day Ushers in New Phase for IAEA in Iran: Director General Amano*, International Atomic Energy Agency, 19 January 2016, <https://www.iaea.org/newscenter/news/jcpoa-implementation-day-ushers-new-phase-iaea-iran-director-general-amano>.
14. Michael R. Gordon, Warren P. Strobel, Nancy A. Youssef, *U.S. to Designate Iranian Guard Corps a Foreign Terror Group*, The Wall Street Journal, 5 aprilie 2019, <https://www.wsj.com/articles/u-s-to-designate-iranian-guard-corps-a-foreign-terrorist-organization-11554499401>.
15. Sarah N. Lynch, *U.S. sailors captured by Iran were held at gunpoint: U.S. military*, Reuters, 18 January 2016, <https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-boats-idUSKCN0UW1Q7>
16. Shiv Malik, *Iran claims capture of US drone*, The Guardian, 4 December 2012, <https://www.theguardian.com/world/2012/dec/04/iran-claims-capture-us-drone>.
17. Abbas Milani, *The Shah's Atomic Dreams*, Foreign Policy, 29 decembrie 2010, <https://foreignpolicy.com/2010/12/29/the-shahs-atomic-dreams/>.
18. Semira N. Nikou, *Timeline of Iran's Nuclear Activities*, United States Institute of Peace, The Iran Primer, <http://iranprimer.usip.org/resource/timeline-irans-nuclear-activities>.
19. Scott Peterson, *Downed US drone: How Iran caught the 'beast'*, CSMonitor, 9 December 2011, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=13&ved=2ahUKewjM_fGZ-9_kAhVVA

xAIHTlyCBkQFjAMegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fwww.csmonitor.com%2FWorld%2FMiddle-East%2F2011%2F1209%2FDowned-US-drone-How-Iran-caught-the-beast&usg=AOvVaw3DP0PfvU0THQeU1FI8NNcG.

20. Rob Picheta, Bianca Britton, *What is a RQ-4A Global Hawk drone, the US military aircraft shot down by Iran?*, CNN, 20 June 2019, <https://edition.cnn.com/2019/06/20/us/rq4a-global-hawk-drone-intl/index.html>.
21. Patrick Wintour, *Saudi oil tankers show 'significant damage' after attack – Riyadh*, The Guardian, 13 May 2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/may/12/uae-four-merchant-ships-reported-sabotaged>.

